

Bewaar het Pand

Uitgave tot bevordering
van de handhaving
van de oude
Gereformeerde beginselen

Meditatie Ambtelijke praktijk

Kerkelijk actueel

Voor de jeugd Sprekend verleden

MEDITATIE

'En morgen zult gij des HEEREN heerlijkheid zien...' Exodus 16:7a,

Nadat het volk Israël door de krachtige hand van de HEERE was verlost uit het diensthuis in Egypte en zij door een wonder door de Schelfzee mochten gaan, brak de woestijnreis aan. Tijdens die reis openbaarde de HEERE Zich als een trouwe Verbondsgod, die het volk van alle goeds wilde verzorgen. Want toen het volk na drie dagen reizen na de doortocht door de Schelfzee in de woestijn Sur terechtkwam, vond het daar geen water.

Totdat zij in Mara kwamen..., daar vonden zij wél water..., maar wat viel dát tegen..., het water was werkelijk niet te drinken. Het was bitter.

En hoe reageerde het volk? *Toen murmureerde het volk tegen Mozes, zeggende: Wat zullen wij drinken?*

Wat een ondankbare reactie..., wat een belediging voor de HEERE Die zó goed voor hen was geweest...!

Wat doet Mozes? Hij roept tot de HEERE en Hij antwoordt! Hij doet een wonder: Mozes moet een stuk hout in het bittere water werpen en dan zal het water weer zo goed worden dat het volk drinken kan.

Maar de HEERE laat wel duidelijk horen dat het volk Hem vergat. Ze waren niet tot Hem gegaan met hun nood..., maar mopperend naar Mozes...! En dat..., terwijl Hij de HEERE, hun Heelmeester is.

Leert het volk ervan? Ach wat is het toch elke keer weer gebleken wat de dichter van Psalm 95 heeft gezongen:

*'k Heb aan dit volk, dat Mij vergat,
Een langen tijd verdriet gehad*

Want wat gebeurt er? Wanneer zij na Mara bij Elim opnieuw rijk worden verzadigd en verder reizen, komen zij in de woestijn Sin en daar begint dat volk opnieuw te murmureren tegen Mozes. Ze zijn het zat in de woestijn..., ze willen weer terug naar Egypte... Dáár was tenminste voldoende voedsel. Daar was heerlijk vlees en voedszaam brood..., maar hier..., in deze barre zandwoestijn...? Daar is niets..., daar komen we om..., daar sterven wij...!

Wat doet de HEERE nu? Zal Hij nu dat volk gaan straffen? Nee..., dat doet Hij niet! Maar Hij gaat het volk beloven dat ze vlees en brood zullen krijgen. Diezelfde dag zullen de kwakkelen komen en morgen..., morgen zult gij des HEEREN heerlijkheid zien..., want morgen zal er brood uit de hemel neerdalen...!

Maar eerst zond Hij een dorst en een honger onder het volk... om Zijn heerlijkheid te tonen.

Dat is geen vreemde zaak in het leven van Gods kinderen. Voordat de HEERE hen doet eten van het Brood des Levens, doet Hij hen eerst hongeren en dorsten naar de gerechtigheid in Christus.

Kent u ook die honger naar dat hemels Brood? Bent u ook zo'n uitzienende zondaar naar het Kindeke in de kribbe? Hij is het Manna dat uit de hemel is neergedaald.

Het volk had honger en toen hoorden zij de belofte van Mozes: *Morgen zult gij des HEEREN heerlijkheid zien.*

Want de HEERE zal brood laten regenen uit de hemel!

O wonder van genade! In deze woorden hoor ik een

adventsbelofte van de komende Messias.

Wat is dat een hoopgevend woord voor een uitzienend zondaarsvolk, dat de noodzakelijkheid van Christus gaat beleven. Ja dán komt er honger...! Wanneer zal Hij komen? Ja dan gaat het leven van binnen:

*Ik blijf den HEER' verwachten;
Mijn ziel wacht ongestoord;
Ik hoop, in al mijn klachten,
Op Zijn onfeilbaar woord.
Mijn ziel, vol angst en zorgen,
Wacht sterker op den Heer',
Dan wachters op den morgen;
Den morgen, ach, wanneer?*

Ja de morgen ís gekomen..., want Christus ís gekomen. De heerlijkheid des HEEREN..., het Brood des Levens..., het hemelse Manna ís gekomen... in de kerstnacht van Bethlehem. Maar wat gaat een ontdekte zondaar beleven? Al was Hij duizend keer in Bethlehem geboren en niet in mijn hart, dan was het voor mij nog eeuwig verloren.

Ja dan verstaat hij Jesaja's profetie: *Wachter, wat is er van den nacht? Wachter, wat is er van den nacht?*

De wachter zeide: De morgenstond is gekomen en het is nog nacht; wilt gijlieden vragen, vraagt; keert weder, komt.

Ja zo kan het wezen: Het Kindeke geboren..., het Brood neergedaald..., en toch donker in het hart..., en zo'n honger naar Hem. *Wanneer zult Gij mijn Bondgod tot mij komen?*

O hoor eens het evangelie: *Morgen zult gij des HEEREN heerlijkheid zien!* Wanhoop niet o volk in smart, ziet uw Koning komt! Morgen..., o er komt een morgen! Dan zal Hij geboren worden in mijn donkere hart en dan zal mijn hongerende ziel verzadigd wezen. Christus..., het Brood des Levens..., is Gods heerlijkheid. Dat wil zeggen: Gods eer! In Hem wordt God op het hoogst verheerlijkt en dat sluit de zaligheid van Zijn volk helemaal in.

Zalig de mens, die zich leerde kennen als een eerrover Gods. Nee, zo waren we niet geschapen. We droegen de naam van Juda, Godlover..., maar door onze zonden hebben wij God van Zijn eer beroofd. Onze naam is Ikabod geworden..., de eer des HEEREN is weg! Maar zie..., in Bethlehems stal ligt de heerlijkheid des HEEREN. Het Kindeke Jezus, dat het geestelijke voedsel wordt voor een arme zondaar. Kom dan hongerende zondaar naar Christus..., lager kon Hij toch niet afdalen dan in een voederbak voor de beesten. Hij is met recht het ware Brood des Levens en zal hier op aarde Zijn volk elke keer weer verzadigen met het goede van Zijn paleis..., dat is met Zichzelf. Blijf Hem maar verwachten..., want morgen zult gij des HEEREN heerlijkheid zien.

En wie eenmaal gezien heeft..., raakt nooit meer uitgekeken op het Kindeke in Bethlehem en kan met Simeon meezingen: *Mijn ogen hebben Uw Zaligheid gezien!*

J. de Bruin

Arrogant geloof?

Genesis 41:55
Gaaf tot Jozef, doet
wat hij u zegt.

Ben je arrogant als je zegt dat er maar één weg tot God is? Volgens veel mensen is het dwaas om te stellen dat alleen jouw geloof het enige ware geloof is. Niemand heeft immers de waarheid in pacht. Iemand zei dat het net is als met geblinddoekte mensen die aan een olifant voelen. De één voelt aan de slurf en zegt dat het een slang is. Een ander voelt aan de staart en zegt dat het een touw is. Anderen komen tot de conclusie dat het een muur is, of een waaier. Het is afhankelijk van de plaats waar ze hem aanraken. Zo zou het ook met het geloof zijn. Alle godsdiensten hebben een deel van de waarheid. Het zijn allemaal verschillende wegen, maar ze leiden wel naar de ene God. In deze visie is het christelijke geloof al snel arrogant en onverdraagzaam. Is dat terecht?

De christen gelooft in God, zoals Hij Zich in de Bijbel heeft geopenbaard. Alle Godsbeelden die van de Bijbel afwijken, zijn afgoden; leeg en zonder enige betekenis. Dat is echter niet arrogant en het leidt ook zeker niet tot minachting en verwerping van de medemens, integendeel. De HEERE is niet exclusief de God van de christenen en de Bijbel is niet exclusief het boek van de christenen. Hij spreekt tot ieder mens, met dat brede gebaar uit Jesaja 45:22 *Wendt U naar Mij toe, wordt behouden, alle gij einden der aarde! want Ik ben God, en niemand meer.*

Dat kunnen we ook leren uit de geschiedenis van Jozef. Aan de zeven jaren van overvloed is een einde gekomen. Nu breken de jaren van grote honger aan. Een honger die zich over heel dat werelddeel uitbreidt. Nergens groeit er meer iets, overal blijft het droog en onvruchtbaar. Maar Jozef heeft ervoor gezorgd dat er voedsel in overvloed is. En dan lezen we dat Jozef zijn schuren voor iedereen geopend heeft. *En alle landen kwamen in Egypte tot Jozef, om te kopen; want de honger was sterk in alle landen* (vers 57). Niemand werd teruggestuurd. Nooit werd er gezegd: voor jou is het niet. Er

waren zoveel schuren en daar zat zoveel in, dat niemand ooit te horen kreeg: helaas, maar het is allemaal op.

Je moet erop letten dat je in dit gedeelte een aantal keren het getal 'zeven' tegenkomt. Dat is het getal van de volheid. De zeven jaren van overvloed wijzen op een onuitputtelijke overvloed. En de zeven jaren van honger wijzen op een totale honger. Er was dus genoeg om iedereen van voedsel te voorzien in de grootste nood. Kun jij tot zeven tellen? En dan bedoel ik: heb je wat betreft je verlorenheid al tot zeven leren tellen? Besef je dat je totaal verloren bent? Dat je in geestelijk opzicht echt aan alles gebrek hebt?

Het Evangelie mag zijn dat er een zevenvoudige, een overvloedige genade is voor de grootste van de zondaren. De Dordtse Leerregels zeggen: *Deze dood van de Zoon van God is de enige en volmaakte offerande en genoegdoening voor de zonden; van oneindige kracht en waardigheid, overvloediglijk genoegzaam tot verzoening van de zonden der ganse wereld* (DL II, 3). De Heere Jezus heeft Zelf gezegd: *Ik ben het Brood des levens; die tot Mij komt, zal geenszins honger* (Johannes 6:35).

Farao zei: *gaaf tot Jozef, doet wat hij u zegt*. De God van hemel en aarde zegt: *Deze is Mijn geliefde Zoon, hoort Hem!* (Lukas 9:35). Er is er maar Eén die helpen kan. Eén die redden kan. Eén die zaligmaken kan. Er is geen andere boodschap dan: *gaaf tot Jezus, doet wat Hij u zegt*. Inderdaad, het christelijke geloof is een exclusief geloof. *De zaligheid is in geen Ander; want er is ook onder den hemel geen andere Naam, Die onder de mensen gegeven is, door Welken wij moeten zalig worden* (Handelingen 4:12).

Maar, de Heere is de God van alle mensen. Ook van jouw ongelovige buurjongen of collega. Paulus zegt in Handelingen 17:28 tegen de Grieken op de Areopagus: *Want in Hem leven wij, en bewegen ons, en zijn wij*. Als christenen getuigen we niet van een God die aan onze kant staat en tegenover alle ongelovigen staat. Dat zou inderdaad arrogant zijn. Maar zo is het dus niet. Nee, wij mogen wijzen op een God die al Zijn schepselen roept om uit de honger en kommer van het godloze leven terug te keren tot de overvloed van Zijn genade. Dat is geen arrogant geloof, maar dat is een gunnend geloof.

M.A. Kempeneers
www.bewaarhetpand.nl

Artikel één van de apostolische geloofsbelijdenis kan tot discussie leiden. Het gaat over God dat hij Vader is en tevens de Almachtige en de Schepper van hemel en aarde. Het laatste neemt ons mee naar Genesis 1 en 2. Het zijn hoofdstukken waaraan de wetenschap niet voorbijgaat. Hele getallen hebben we jaren geleden al kunnen horen of lezen wanneer het gaat over de oudheid van de aarde. Aardlagen, resten van mammoeten en skeletten wijzen erop dat we verder moeten gaan dan 6000 jaar.

Gaat het over het ontstaan en de ontwikkeling van de schepping, dan dient gedacht te worden aan de oerknal. Men heeft grond gevonden om dit te stellen. Gaat het over Bijbelse gegevens, dan wordt daar een eigen interpretatie aan gegeven. De Schrift is geen uitgangspunt. De Schrift is geen norm meer. De schepping van de mens kan gezien worden als Gods kroon op de schepping. Terecht is gezegd dat de mens Gods pronkjuweel is. De mens is onderkoning op aarde. De mens leeft en werkt met een Goddelijke opdracht. Overduidelijk blijkt dat de mens Gods profeet, priester en koning is. De schepping van de mens is Gods hoogtepunt van wat Hij in de zes scheppingsdagen tot stand bracht. Opvallend is dat er aan de schepping van de mens overleg in God Zelf is voorafgegaan (Gen. 1:26). Vader, Zoon en Heilige Geest zijn bijzonder betrokken bij de schepping van de mens. Zonder de schepping van de mens zou Gods schepping niet af, niet volkomen zijn. De discussies over de schepping en vanzelf over de schepping van de mens, laaien weer op. Het heeft een tijd stil gelegen. Maar wat blijkt? Er is aan gewerkt, want wat als historie gold en nog geldt, lijkt in strijd te zijn met de natuurwetenschap. De resultaten van die wetenschap, en daar

Het Apostolicum (17)

behoort ontdekking en kennis van het verleden bij, liggen op tafel en kunnen zelfs gezien worden. De wetenschap stelt dat we er niet om heen kunnen dat het scheppingsverhaal kritische historisch bekeken moet worden. Wie dit serieus doet, kan zich vinden in het feit dat er grond is om aan te nemen dat het scheppingsverhaal ontstaan is na de Babylonische ballingschap. De Bijbelschrijver zou voor het scheppingsverhaal uit de Babylonische mythen geput hebben, want de scheppingsmythen vertonen overeenkomsten met de scheppingsgeschiedenis uit de Bijbel. Dit is een hypothese (veronderstelling), ja meer dan dat. Maar de Bijbel zelf geeft daar geen enkele grond voor. We kunnen het scheppingsgebeuren niet los zien van de gehele Schrift. We moeten de Bijbelboeken in hun verscheidenheid honoreren. Gods schepping, hoe wordt de schepping bezongen. Psalm 148 meldt dit onderwijs. De Heere zorgt voor het ontstaan, bestaan en voortbestaan van Zijn schepping (Jesaja 40). De mens is door God geschapen. Er is in de Schrift geen grond voor de ontwikkelingstheorie, voor de afstamming van een mensaap. Nu blijkt dat door wetenschappelijk onderzoek het zover gekomen is dat Bijbelse natuurwetenschap openbaring is van de Schepper. Het is zelfs zo dat wetenschappelijke feiten zelfs dwingen om te geloven dat de afstamming door God gesteld is en zo een Goddelijke daad is. Adam moet gezien worden als resultaat van een geleidelijke ontwikkeling. Maar, bijzonder als Gereformeerden, dienen we altijd uit te gaan van de Schrift. De Bijbel is toch Gods Woord. Gods daden staan getekend. Laat God de Heere ons staan met vele vragen? Wat voor ons van belang of van betekenis is, kunnen we lezen. Duidelijk worden we erop gewezen dat Adam ons hoofd en het begin van de mensheid is. En wat denken we van de scheppingsdaad van God als het gaat over de vrouw. Geen resultaat van afstamming, maar een onmiddellijke daad van God de Heere (Genesis 2:21,22). De uitroep van Adam was: Dit is ditmaal been van mijn benen en vlees van mijn vlees

(Genesis 2:22). Er is verwantschap van vlees en been. De vrouw is verwant aan Adam. Zijn vrouw is een mens als hij. In tegenstelling met de dieren (Gen. 2:20). Man en vrouw vormen een eenheid. Ze zijn tot één vlees (Gen. 2:24). Op Adam als de eerste mens wordt in Oude en Nieuwe Testament gewezen. In het Nieuwe Testament staat het geboorteregister van Jezus. De laatste persoon is Adam, zoon van God (Lukas 3:38). Laten we letten op wat er staat. Zoon van God. Zo wordt Adam genoemd omdat hij niet is voortgekomen van anderen mensen, maar door God Zelf naar Zijn evenbeeld geschapen is (zie kanttekening Statenvertaling). We mogen zeker 1 Kor. 15:21-24 niet overslaan als gewezen wordt op Adam en Christus. Het gevolg van Adams val en het gevolg van het Borgwerk van Jezus Christus. Conclusie kan en moet zelfs zijn: Gods Woord bewijst zichzelf als door de God der waarheid ingegeven. Er staat geschreven en dat geschrevene heeft in het verleden ook geleid tot het geloof in God als Schepper van al het geschapene. Welk een heilsbelijdenis staat er in de Catechismus Zondag 9. De eeuwige Vader van onze Heere Jezus Christus is mijn God en Vader en dat om Zijns Zoons Christus wil. Er is een tussenzin geplaatst. De eeuwige Vader van onze Heere Jezus Christus heeft hemel en aarde, met al wat erin is, uit niet geschapen. Uit niet. In verband hiermee merkt Calvijn op: Het is van fundamentele betekenis voor het geloofsleven dat God onze Schepper is en wij zijn schepselen. Het geloof in God als onze Schepper is voor alle levensverhoudingen van grote betekenis. God de Heere denkt aan Zijn schepping en onderhoudt haar. Gaat het over Gods Vaderschap in Christus, de Schrift zegt ons dat dit drieërlei is. God de Heere is Vader van Zijn Zoon. Eeuwig. God de Heere is Vader van Zijn hele schepping. God de Heere is Vader in Christus Jezus door de Heilige Geest van allen die Hem liefhebben, vrezen, dienen, volgen en vertrouwen.

M.C. Tanis

De geestelijke wapenrusting (14)

En neemt ... het zwaard des Geestes, hetwelk is Gods Woord. (Efeze 6: 17)

Aanvalswapen

Het zwaard, waarover Paulus in Efeze 6 schrijft, is een bijzonder wapen. Dat wordt duidelijk als we nog even terugblikken op de wapens die hij tot nog toe heeft opgesomd. Al die wapens dienen er namelijk toe om de strijder te beschermen. Het borstwapen beschermde de borst en schouders van de strijder. De schoenen beschermden zijn voeten. De helm beschermde zijn hoofd. En het schild was ook tot bescherming.

Met het zwaard is het anders. Zeker, het is ook een wapen waarmee een soldaat zich verdedigen kan. Maar tegelijk is het een aanvalswapen. De Romeinse soldaat gebruikte dat zwaard (bedoeld wordt een klein, kort zwaard, dat gemakkelijk te hanteren was) in een gevecht van man tot man, als de vijand heel dichtbij was.

Zo zal de ware gelovige ook het zwaard moeten hanteren in de geestelijke strijd. Zeker ook omdat de vijand heel dichtbij is. Wat is dat zwaard? De apostel noemt het *het zwaard des Geestes, hetwelk is Gods Woord*.

Vertaling

Met dat Woord bedoelt de apostel allereerst het voorgelezen en gepredikte Woord van God. Dat blijkt uit het woord dat de apostel in het Grieks gebruikt. Overigens zal voor de gelovigen in Efeze gegolden hebben, dat zij het geschreven Woord nog niet – of slechts ten dele – persoonlijk tot hun beschikking hadden. Toch mogen we daarnaast ook denken aan het geschreven Woord van God.

Juist in dit verband is het van groot belang, dat we gebruik maken van een goede en betrouwbare vertaling. Het zwaard van het Woord wordt stomp, wanneer we gebruik maken van een onnauwkeurige of onbetrouwbare vertaling.

De Statenvertaling, waarvan wij dank-

baar gebruik mogen maken – de Heere geve: ook gebruik zullen blijven maken – is niet altijd even makkelijk. Maar ze staat wel heel dicht bij de grondtaal en als vertaling is ze zeer betrouwbaar. Laten we daarbij ook bedenken dat het de Heere behaagt om zondaren met ‘kleine woordjes’ aan te spreken en Zijn kinderen met ‘kleine woordjes’ te onderwijzen, te vermanen en te vertroosten. ‘Kleine woordjes’, maar wel altijd afkomstig uit Zijn Woord! Juist om die reden is het niet om het even, welke vertaling we hanteren.

Onderzoeken

Vanuit het woord over *het zwaard des Geestes* komen drie aansporingen tot ons.

Allereerst: Het Woord van God moet door ons *gekend* worden. Bij hoevelen van ons ligt het zwaard van het Woord niet te roesten? Omdat we het niet ter hand nemen, niet lezen, niet onderzoeken, niet overdenken, ons niet eigen maken? Daarmee doen we onszelf schade! Wij leven in een tijd waarin de mens veelal zijn eigen mening laat horen: Ik vind, ik denk, ik ervaar. Maar wij moeten gegrond, gefundeerd worden op het Woord van God. Wat is het nodig om ons regelmatig af te sonderen en het Woord te lezen, te onderzoeken en te overdenken.

In de tweede plaats: Het Woord moet *toegepast* worden. Daarom wordt de Bijbel in de tekst niet zonder meer ‘een zwaard’ genoemd, maar: *het zwaard des Geestes*. De Heilige Geest, Die het Woord heeft ingegeven, gebruikt het Woord ook als een zwaard. We zien dat duidelijk gebeuren op de Pinksterdag. Als Petrus het Woord spreekt, is dat omdat de Heilige Geest hem de vrijmoedigheid geeft. Maar de Heilige Geest doet meer. Hij werkt ook krachtig in de harten van de hoorders, zodat we lezen: *En als zij dit hoorden, werden zij verslagen (doorboord!) in het hart*.

Juist zo maakt de Heilige Geest plaats voor Christus.

In de derde plaats: Het Woord moet door de gelovigen *gehanteerd* worden in de geestelijke strijd, als een zwaard. Als de verzoeken en aanvechtingen van de duivel op hen afkomen, moeten ze het Woord tegen die verzoeking plaatsen. En met het zwaard van het Woord de aanvallen afslaan.

Zo heeft de Heere Jezus Christus Zelf gestreden tegen de verzoeken. Toen Hij in de woestijn belaagd werd door de vorst der duisternis, sloeg Hij iedere aanval af met het zwaard van het Woord. Tot driemaal toe klonk het uit Zijn mond: *Er staat geschreven*.

Aangereikt

Wellicht vraagt u zich af: Maar hoe zal ik de passende woorden vinden om de aanvallen van de duivel af te slaan? Juist met het oog daarop is het onderzoek van het Woord zo nodig. Nee, dan kan niet alles onthouden worden. Maar heeft de Heere het niet vaak waar gemaakt, dat Hij, als Zijn kinderen zich in het heetst van de geestelijke strijd bevonden, bepaalde woorden voor hun aandacht bracht? Woorden die ze korter of langer (!) geleden onderzocht en overdacht hadden. En die ze nu aangereikt kregen als een zwaard des Geestes.

Daar ligt uiteindelijk ook het diepste geheim van de geestelijke strijd. In die strijd is een christen nooit alleen. En als hij daar door het geloof op mag zien, zingt het in het hart: *Want God was aan mijn zij; Hij ondersteunde mij, in 't leed dat mij genaakte. Ik zal, vol heldenmoed, daar mij Zijn hand behoedt, tienduizenden niet vrezende. En vooral: Gij, HEERE, alleen, Gij zijt Verwinnaar in de strijd, en geeft Uw volk de zegen.*

A.J.T. Ruis

GTU

Het kan niet anders: de vorming van een Gereformeerde Theologische Universiteit houdt velen bezig en vraagt dus ook om aandacht onzerzijds. Kerk en opleiding zijn ten zeerste van elkaar afhankelijk; feitelijk vormen zij een eenheid.

“Apeldoorn” is nog steeds een begrip in de kring van onze kerken. Dat gaat wellicht veranderen. Er wordt momenteel nagedacht over een andere vestigingsplaats, als straks de GTU een feit zou worden. Deze GTU gaat een gezamenlijke opleiding worden van de CGK, de GKV en de NGK. Toen mijn generatie studeerde in Apeldoorn spraken we over de Theologische School. Het was een eigen kerkelijke opleiding, waar de kerken baas in eigen huis waren. De kerken onderhielden ook zelf in financieel opzicht hun opleiding. In de loop van mijn studiejaren werd de school een Hogeschool. In plaats daarvan hebben we nu al vele jaren een Universiteit. Omdat de overheid subsidie verleent, is de rol van de kerken in betekenis reeds lang afgenomen. Niettemin blijft het uniek, dat de TUA nog steeds een opleiding kan zijn van en voor de CGK. Dat is een feit om dankbaar voor te zijn. Daarbij gaat het niet zozeer om het belang van onze kerken als wel om de betekenis die toegekend wordt aan de Gereformeerde theologiebeoefening. We kunnen stellen dat de TUA tot op de dag van vandaag een zegen is voor onze kerken. Er zijn zeker kritische opmerkingen te maken en dat is ook wel gebeurd, maar de werkers aan deze instelling hebben zich nauw verbonden opgesteld met de kerken. Mooi is ook dat de breedte van onze kerken heeft kunnen profiteren van de opleiding. Ik bedoel te zeggen dat ook onze gemeenten in de behoudende linie ruim vertegenwoordigd zijn in de aflevering van toekomstige predikanten.

Dat alles gaat nu ingrijpend veranderen. Het laat zich verstaan dat de uitbreiding van de deelnemende kerken ons zorgen geeft. Ons standpunt ten aanzien van de ontwikkelingen binnen bedoelde kerken is bekend. De eerste plannen gaven een andere voorstelling van zaken. Het is niet aannemelijk dat men de zaken bewust anders heeft voorgesteld. Er werd immers van meet af ook sterk gekeken in de richting van de HHK. Ook deelnemers uit de kringen van de Gereformeerde Bond waren in beeld en ze zijn dat trouwens nu nog. Maar er bleek uit die richtingen weinig steun te verwachten.

Kan het anders? Er zijn andere opties te bedenken, al kan ik als outsider niet overzien of dit reële mogelijkheden zijn. Het zou natuurlijk het mooiste zijn als alles kon blijven zoals het nu is. Ik besef wel dat vanwege de subsidiefactor eisen gelden die roepen om plannen als deze. Maar deze subsidie is niet heilig. Het is sowieso de vraag of deze subsidie wel stand zal houden. Dat geldt ook voor het Reformatorisch Onderwijs. We kennen het verzet dat in de Tweede Kamer leeft tegen het bijzonder onderwijs. Als de overheid werkelijk de normen en waarden gaat bepalen, zal men vroeg of laat willen snoeien in de theologie en de Bijbel zelf. Het is dus de vraag of we daar op moeten blijven bouwen. Ooit heeft de kerk ook zelf voorzien in de geldstroom voor Apeldoorn. De overheid stelt nu al eisen die boven het kerkelijke belang uitrijzen. Hoogleraren worden zwaar belast door de verplichtingen die de overheid hen voorhoudt. In het rapport “Samen verder in Zijn dienst” wordt ook

gesteld dat de opleiding diensten verlenen wil aan de samenleving. Dat betekent theologiebeoefening die in gesprek gaat met andere meningen en consequenties die hier en daar verbonden worden aan geloof en religie. Dat is een wijde operatie, die we niet of nauwelijks aan kunnen. Natuurlijk worden in dit rapport allerlei zekereringen aangebracht (zie de preambule), maar de dubbele bodem van kerkelijke uitspraken is bekend en wekt te weinig vertrouwen.

Voor een andere mogelijkheid kom ik nog even terug op de factor van de HHK. Deze kerken hebben een eigen opleiding aan de VU, maar voor zover ik weet kunnen zij zelf een eigen invulling daaraan geven. Ik ben absoluut onbekend met de mogelijkheden, maar het baart enig opzien dat deze gemeenten afzien van deelname aan de GTU. Het lijkt me enerzijds niet vreemd, dat men ook beducht is voor de inbreng van kerken als de GKV en de NGK. Zeker zal iedere kerk haar eigen opleiding veilig kunnen stellen, maar ook dan wordt het tenslotte een pool, een vijver, waar de vissen overal zwemmen. En als die beduchtheid werkelijk een rol speelt, dan voelen wij ons daarmee ook verbonden. We hebben dan dezelfde vrees voor een te brede basis.

De zaak van de opleiding houdt nauw verband met de besluiten die de GS zal nemen ten aanzien van nauwere samenleving met de GKV. Als de Synode tot het inzicht komt, dat we met die kerken steeds minder zaken kunnen doen, is ook het plan van een GTU discutabel. De broeders in Nunspeet zien zich geplaagd voor een hachelijk dilemma. De stichting van een GTU kan daardoor nog sterker een wig drijven in ons eigen kerkelijke leven.

Vergeten we toch maar niet dat we hier over de kerk van de Heere spreken. Paulus en Markus hebben ooit elkaar kunnen vinden, niet op grond van een organisatorische maatregel, maar op grond van de kern van het geloof, Jezus Christus en Diens Evangelie. Voor ons gevoel krijgt dat gegeven te weinig nadruk in de doordenking van dit project.

En tenslotte: de hoge vlucht van de theologie als wetenschap is een zaak die we steunen mogen. Maar dezer dagen werd ook de klacht gehoord dat de preken die hier of daar gehouden worden, lijden aan bloedarmoede. Exegese en dogmatiek behoren de pijlers te zijn waarop een preek steunt. Hoe kan het dan dat de preken niet meegaan met de ontwikkelingen? Is het mogelijk dat de wetenschap nadeel toebrengt aan de praktische vertolking van het Woord?

Hierop moeten wij allen onszelf onderzoeken. De rechte die naar zal ook biddend het eigen werk beproeven. “Ontdek mijn ogen dat ik aanschouwe de wonderen van Uw wet”. Men behoort thuis te zijn zowel in het Woord als ook in het hart. Dat kan alleen de Heilige Geest ons leren.

P. Roos

Niet besneden in de woestijn.

Via mijn broer kreeg ik een vraag toegespeeld over het feit dat het volk Israel gedurende de woestijnreis het pascha niet had gevierd en waarom niet?

Op de tiende dag van de eerste maand is Israel de Jordaan overgestoken. Dat is dus kort, 4 dagen voor het Pascha. Het herdenkingsfeest van de uittocht moest op de veertiende van die maand gevierd worden. En wel elk jaar. Het Pascha was echter bijna 40 jaar niet gevierd. En waarom niet? Omdat men niet besneden was. In Exodus 12:48 staat dat iemand die onbesneden is niet aan het Pascha mag deelnemen. Omdat de besnijdenis dus niet plaats vond, kon ook het pascha niet plaats vinden. Maar nu het volk het beloofde land mocht binnengaan, moest na lange tijd opnieuw het pascha gevierd worden. Het feest van de bevrijding. Maar om dat te kunnen houden moest eerst massaal de besnijdenis plaats vinden. (Jozua heeft niet zelf iedereen besneden, maar de besnijdenis vond onder zijn verantwoordelijkheid plaats. Zo wordt bijvoorbeeld ook gezegd dat Jozua de stad Ai verbrandde, maar dat hebben zijn mannen in zijn opdracht natuurlijk gedaan).

Maar waarom was het volk niet besneden? Zelfs met het gevolg dat ook het pascha niet gevierd kon worden? Ik denk niet dat het nalatigheid van Israel is geweest, maar dat het een oordeel van God was over hun ongelof. Vanaf de tijd dat het volk weigerde in te gaan vanwege hun ongelof, tot de tijd dat de Heere (Die Zijn beloftewoord getrouw blijft) het volk later toch in het beloofde land bracht heeft het volk onder een oordeel verkeerd. Niet het oordeel, maar een oordeel. De dienst der verzoening ging immers wel door al die jaren.

Mozes spreekt in Psalm 90 donkere woorden over een donkere tijd: Want wij vergaan door Uw toorn en door Uw grimmigheid worden wij verschrikt, Psalm 90:7. Al heeft juist Mozes, die we leren kennen als een echte pleiter op de verbondstrouw van God, in dezelfde Psalm ook gevraagd of de Heere Zijn werk weer aan Zijn knechten wilde laten zien.

Wanneer is men dus gestopt met de ceremonie van de besnijdenis? Pas bij de aankondiging van het oordeel over hun ongelof. Want uit Numeri 9 leren we dat het volk een jaar na de uittocht uit Egypte wel het pascha heeft gevierd. Toen was iedereen dus ook nog besneden. Jozua 5:6 herinnert aan de zonde van het ongelof. Ik denk dat we moeten aannemen dat de kinderen vanaf

toen niet meer besneden zijn. Niet als een nalatigheid (die door God en Mozes bestraft zou zijn geweest) maar als een oordeel van de Heere. Ik denk dat we dit kunnen opmaken uit Numeri 14:33 en 34. Vooral die dreigende woorden: Zij zullen gewaar worden Mijn afbreking. Dat is tegenstand van God! De kinderen zouden de hoererijen, de ontrouw jegens de Heere, begaan door de vaders, moeten dragen. Ik denk dat we op grond van dit zwaar beladen woord: Mijn tegenwerking, Mijn afbreking, moeten stellen dat de besnijdenis toen is nagelaten. En dus het pascha. Ze mochten het pascha niet meer vieren, omdat ze de God der verlossing hadden verworpen.

Dus, nog eens: hadden ze dat uit eigener beweging nagelaten, dan had de Heere hen vermaand. Maar de twee oud-testamentische sacramenten worden weer in ere hersteld op bevel van God, zodra ze het beloofde land zijn binnen gegaan. De trouw van God triomfeert hier toch weer over de ontrouw van het volk. Laat het volk zich zien als verbondsbrekers, God breekt Zijn verbond niet! De 'afbreking', de 'tegenstand' van de Heere was dus niet definitief, maar een tijdelijk oordeel. En een oordeel in de tijd is altijd een roepstem tot bekering. Opdat we zouden zoeken aan het eindoordeel te ontkomen en verzoend te mogen worden met God.

K. Hoefnagel

Praten over preken. Een vervolg (slot)

Als dit nummer van *Bewaar het Pand* verschijnt, bevinden we ons alweer in de adventstijd. Met het oog daarop heb ik me een beetje verdiept in de inhoud van de altijd weer ontroerende lofzang van Maria. Ik las daarbij Luthers verklaring van het Magnificat, en wel in de vijftig jaar oude mooie vertaling van dr. Samuel IJsseling. Al op één van de eerste bladzijden kwam ik een woord tegen dat me trof. Luther wijst erop dat de Heere de Allerhoogste is. Boven Hem is er niets. Daarom kan Hij niet naar omhoog zien. Ook kan Hij niet om Zich heen zien, want niemand is Hem gelijk. Hij moet wel naar Zichzelf en naar beneden zien. En, aldus Luther, naarmate iemand onder Hem zich meer in de diepte bevindt, ziet Hij hem beter.

Ik citeer enkele woorden. "Hij is allen nabij, die zich in de diepte bevinden. (...) Wanneer men dan ook ervaart dat Hij een God is die in de diepte ziet en alleen de armen en verachten helpt en hen die in ellende en nood verkeren, die verlaten zijn en helemaal niets betekenen, dan wordt God zo beminne-lijk, dat het hart overloopt van vreugde, springt en danst vanwege het loutere welbehagen dat het in God heeft gevonden."

Deze diepe en bevindelijke woorden brengen me nog een keer bij het thema van deze zesdelige artikelenreeks. Waar ging het ook al weer over? Over de bevindelijke orde van Gods werk in de zondaar, die wel wordt aangeduid met de trits *ellende, verlossing, dankbaarheid*. De aanleiding van mijn schrijfsels was de reactie van een collega op een artikel waarin ik verslag deed van een regionale interkerkelijke samenspreking. De vraag was: is deze orde nu bevindelijk-chronologisch bedoeld, met andere woorden: laat ze iets zien van een volgorde in beleving? Is dit ook de weg waarin de Heilige Geest doorgaans

brenge tot en doet delen in de kennis van Christus? Of moeten we deze orde meer als een logisch-didactische orde beschouwen? Een leermodel dus, een manier van voorstelling, bedoeld om de diverse aspecten van het leven met de Heere helder te maken - en niet meer dan dat? De hervormde dr. W. Verboom heeft deze laatste opvatting in diverse geschriften keer op keer verdedigd. Hij wijst de chronologische opvatting nadrukkelijk af. "Het is een opsomming die door heel de catechismus heen een didactische manier van uitleggen bevat. Niet na maar naast elkaar." [in: 'Kostbaar en breekbaar', Zoetermeer 2015, pag. 40]. Wat we de vorige keer lasen bij Ursinus en Bastingius lijkt deze stelling te weerspreken. Zelfs lezen we in Ursinus' andere catechismus, de Grote Catechismus van 1562: "*Waarom wordt de Wet vóór het Evangelie gepredikt aan de nog niet bekeerden? Opdat zij, door de kennis van de zonde en de toorn Gods verschrikt, opgewekt worden om de verlossing te zoeken en voorbereid worden om het Evangelie te horen en zich tot God te bekeren.*" Over chronologie gesproken...

Ik kom nog even terug op mijn collegiale correspondentie van enkele maanden geleden. Daarin wees mijn broeder mij op de catechisatieboekjes van wijlen ds. J.H. Velema. Jaren lang werden ze in veel gemeenten gebruikt. In 'Een levend lidmaat', het deeltje bedoeld voor de belijdeniscatechisanten, gaat het op blz. 18 over het thema dat we nu bespreken. Daar lees ik: "Men moet het zich niet zo indenken dat met de volgorde van deze stukken een *tijdsorde* bedoeld wordt: eerst heel de ellende door en daarna de verlossing en tenslotte de dankbaarheid. Bedoeld is een *logische* orde. Er moet een blijvende groei zijn in de kennis van deze stukken: hoe meer zondekennis, hoe meer behoefte aan verlossing en de Verlosser, en hoe

sterker de drang is om dankbaar te zijn."

Met dit laatste kan ik het van harte eens zijn. Het leven van een ware christen blijft een zaak van ellende en verlossing en dankbaarheid. Er zal een steeds weerkerende noodzaak zijn om te weten van verlossing uit de ellende, en van dankbaarheid vanwege de verlossing. Het één zal en kan er niet zonder het ander zijn.

Dat laat tegelijkertijd zien dat het een misverstand en een misvatting is dat de chronologische opvatting zou betekenen dat men "eerst door heel de ellende door" zou moeten. Als een soort station, om dan daarna het station van de verlossing aan te doen. "Heel de ellende door", ik kan ook niet goed bevatten wat dit zou betekenen. Heel mijn ellende door... - dat is de hel. Er is er maar Eén die heel de ellende van de menselijke verlorenheid is dóór gegaan. Die Ene is de Zoon van God. Om aan Gods gerechtigheid genoeg te doen. En mij, verlorene, Zijn gerechtigheid te schenken. Tot verlossing van mijn ellende, en tot dankbaarheid vanwege die verlossing. En Zijn Geest leert het me. Tot een levende troost!

De 18^e-eeuwse Ralph Erskine was een zeer ruimhartige Evangeliedienaar. Maar dat belette hem niet om tegelijkertijd te wijzen op het voorbereidende werk van Gods Wet. Zo bijvoorbeeld in zijn preek over Galaten 2: 19: "*De Wet beschuldigt, verschrikt en veroordeelt ons. Daardoor worden wij gedrongen en genoodzaakt om tot Christus de toevlucht te nemen. (...) Even gelijk de naald vooruit gaat en de draad onder het naaien naar zich toetrekt, also gaat de naald van de Wet ook vooruit en baant de weg voor de genade van het Evangelie, opdat hetzelfde volgen mag en plaats nemen in het hart.*"

J.M.J. Kieviet

Maar de dagen zullen komen, wanneer de Bruidegom van hen zal weggenomen zijn; dan zullen zij vasten in die dagen. Lukas 5:35

Velen weten niet wat het juiste vasten is. Het juiste vasten is het vasten, het nalaten van de zonden. Daar hoort een wenen over de zonden bij. In het boek Joël wordt gesproken over bekering met vasten, geweent en rouwklage. “En dit is dan het juiste vasten, wanneer een ziel zich van haar eigen lusten en begeerlijkheden onthoudt, ja, niet één woord van spreekt, maar dat ze zich verlustigt in de HEERE.” U moet tot de Heere bidden om ontferming en genezing van uw ziel. De Bruidegom zal lichamelijk worden weggenomen door de hemelvaart. Maar er is ook een geestelijk weggaan van Zijn kinderen. Dan onttrekt de HEERE Zijn genade en Geest. De Bruid in het Hooglied klaagt dat haar Liefste was geweken. Hoe kan de Zaligmaker weggaan terwijl Hij beloofd heeft met Zijn Kerk te zijn al de dagen tot de voleinding van de wereld? De Zaligmaker kan tijdelijk weggaan, maar uiteindelijk zal de Bruid Hem weer vinden. Christus is ten hemel gevaren om de Trooster, de Heilige Geest, te zenden. Een bloeitijd voor de Kerk brak aan. Daarna zal de antichrist komen. God zal een kracht der dwaling zenden dat zij de leugen geloven. De afgoden zullen gediend worden en veel zonden zullen bedreven worden. Leer en leven zullen verdorven worden. Lodenstein ziet dat vervuld in zijn tijd. Uiterlijke zaken doen er niet toe, men moet Jezus in het hart hebben. De Heere kennen met het verstand is niet genoeg. Waar wordt de Heere gevreesd en gehoorzaamd? Waar is Jezus Koning in de ziel? De Bruidegom is weggegaan. Weinigen worden bekeerd en er is weinig vreugde als men hoort prediken. Er is weinig begeerte om de Psalmen te zingen. Veel predikanten zijn vleselijk. Veel kerkmensen hebben alleen wereldse kleren en sieraden en missen geloof, liefde, godzaligheid en eerbaarheid. Dat komt omdat de Bruidegom weg is. Er wordt weinig gesproken over de wonderen die Jezus aan de ziel heeft gedaan. Er worden voor de Heere Jezus geen kinderen gewonnen. Zelfs onder Gods kinderen verkilt de liefde. Men belooft bij de doop kinderen op te voeden in de vreze des Heeren en de ouders vrezen de Heere soms zelf niet. Sommigen beweren christen te zijn maar men heeft slechts de gedaante van een christen. “Jezus moest de Koning van uw hart zijn. Hij moest uw Hoofd, uw Man, uw Liefste en uw Bruidegom wezen.” Velen hebben een vals geloof en niet het ware zaligmakende geloof. Onderzoek uzelf opdat u uzelf niet bedriegt. Werp uzelf in diepe vernedering voor de Heere neer. Beken dat het eigen schuld is dat de Bruidegom is geweken. Wereldse vreugde past niet. Vrolijk zijn in de Heere is goed. Bidt om wederkeer van de Bruidegom. Als u Jezus hebt, dan hebt u alles. “U moet bekennen dat Jezus weg ging, u

moet zuchten en bidden of Jezus terug mocht keren.” U moet Hem met de bruid zoeken totdat u Hem vindt. Wie het beeld van Christus niet heeft, draagt het beeld van de satan. Zulke mensen moet openlijk aangezegd worden dat zij slechts natuurlijke mensen zijn. Maar je mag toch niet oordelen? Er moet wel geoordeeld worden naar wat Gods Woord ons zegt. Velen willen twee heren dienen. Zij willen de wereld en God dienen. Maar het licht kan geen gemeenschap hebben met de duisternis. Predikers waarschuwen opdat zondaren van de verkeerde weg afgetrokken zouden worden en overgebracht zouden worden op de weg des levens. Niet alle leraars zijn trouw. Er moet geoordeeld worden. Want Christus zegt Zelf dat de boom aan de vruchten gekend wordt. Lodenstein zegt dat hij moet waarschuwen als iemand het beeld van Jezus niet draagt. “Als ik het niet zeg, zo zal de HEERE mij en die mensen verdoemen. En zij zullen mij ten jongsten dage verwijten dat ik ze niet heb gewaarschuwd. O zij zullen eens zeggen: Predikanten, waarom hebt u mij niet gewaarschuwd! Waarom hebt u mij niet wat beter onderzocht? Zal ik van degene die een burgerlijk leven leidt zeggen dat hij een christen is? O nee. Dat is geen kenteken daarvan. Dat zijn geen vruchten voortkomend uit de stam van Jesse. Zij zijn Christus niet door het waar zaligmakend geloof ingelijfd.” Zoekt u de HEERE met uw gehele hart te dienen? Dan zal de Bruidegom wederkeren. Bidt ernstig en smeekt: Uw Koninkrijk kome. “Dat Jezus Koning mocht worden over uw ziel en u met de bruid mocht zeggen: Kom Heere Jezus, ja, kom haastelijk.” We zouden sterk moeten aanhouden in het gebed, dan zal de Heere komen en een zegen geven. Wij zijn machteloos en gebrekkig. Verwacht het daarom alleen van de Heere. Bij Hem is verlossing. “Och HEERE, kom eens nederdalen met de beekjes van Uw gunst, kom eens mijn zoete Jezus, laat een zoetvloeiende en zielverkwikkende straal van Uw gunst in mijn hart vloeien.” “U zou uzelf geheel moeten overgeven aan de HEERE, zeggende: HEERE, daar is mijn hart. Kom dan haastig en neem het toch aan. Zuiver en reinig het. Ik kom mij hier voor Uw troon stellen. ’t Zou niet moeten zijn om slechts in de hemel te komen, maar om Zijn Majesteit te verheerlijken. Kom dan zo samen, spreek mij aan. Wij zullen de HEERE samen bidden. Laat dan de wereld spotten, als zij wil. Wij zullen evenwel voortgaan in het verheerlijken van Zijn grote Naam. Laat ons daarnaar uitzien. Amen.”

A.van Heteren

10 BOEKBESPREKINGEN

Ds. A.C. Uitslag, De enige Troost, catechisatiemethode bij de Heidelbergse Catechismus, 6 delen, per stuk € 5,90, Uitgeverij Den Hertog, Houten.

In heel wat gemeenten, ook buiten de CGK, worden de boekjes van ds. Uitslag gebruikt. De methode is opnieuw uitgegeven, nu in een

fris jasje. De catechisanten worden zelf ook aan het werk gezet. Er is ruimte om aantekeningen te maken. Dat zijn goede zaken. We hopen van harte dat de Heere het gebruik van deze boekjes onder de jeugd zal zegenen zodat de inhoud van de Heidelbergse Catechismus gekend mag worden met hoofd en hart.

Ds. William Carus Wilson, Wandel in de hemel, Het leven van Jane Dawson met brieven van John Newton, gebonden, 211 blz., € 17,95, Uitgeverij om Sions Wil, Alblasterdam, ISBN 978-94-6335-004-4.

Jane Dawson (1759-1826) werd geboren in een rijke familie, erfde op 21 jarige leeftijd een groot kapitaal en trouwde met een rijke

landheer. Op blz. 80 lezen we: "Gisteren ontving ik het eerste gedeelte van mijn kapitaal sinds ik meerderjarig ben geworden. Heere, ik vraag om wijsheid om het op de juiste manier te gebruiken. Het is mij gegeven om het te gebruiken voor U. O, mag ik hierin onderwezen worden, en mag de Heere alle lof en eer ervan ontvangen." Zij mocht al op jonge leeftijd de Heere vrezen. Als ze achttien is doet ze belijdenis en mag ze voor het eerst avondmaal houden. Zij kende een sterke verbondenheid met Gods kinderen. Op latere leeftijd mag ze zelf geestelijk onderwijs geven aan haar kinderen, maar ook aan anderen. De biografie is vertaald door Ruth Pieterman. Dit boek is het lezen waard. We lezen in het voorwoord op blz. 11 "Ook voor jonge mensen is deze biografie uiterst waardevol. Wat een zegen is vroege godzaligheid! Zij trekt het jeugdige gemoed af van de giftige stromen van deze ijdele wereld en voert het tot de beschouwing van voorwerpen die alleen blijvende genieting kunnen geven. Als een jonge christen zijn oog over de volgende bladzijden laat glijden, kan hij zien wat hij te verwachten heeft als hij de genademiddelen ijverig gebruikt."

P. de Zeeuw JGzn, De Boerenoorlog, Hij en geen ander, gebonden, 112 blz., € 9,95 (abonnementsprijs 6,95), Uitgeverij 'de Ramshoorn', Goes, ISBN 978-94-6115-0875.

Een spannend verhaal uit de Tweede Boerenoorlog (1899-1902). Een goede zaak dat de jeugd kennis neemt van de strijd die in het verleden gevoerd werd

in Zuid- Afrika tegen de Engelsen die gebruik maakten van concentratiekampen waar vrouwen en kinderen in werden opgesloten.

Ada Schouten- Verrips, Mijn ding of het jouwe? Over zelfverloochening in het leven van elke dag, paperback, 63 blz., € 7,95, Uitgeverij om Sions Wil, Alblasterdam, ISBN 978-94-6335-014-3.

Het boekje is ontstaan uit een lezing die in het voorjaar van 2015 werd gehouden. Onze

tijd spreekt in het algemeen over zelfontplooiing, zelfacceptatie en zelfwaardering, niet over zelfverloochening. Ook binnen de Reformatorische gezindte is dat werkelijkheid. Stoppen met werken als je trouwt of je eerste kind krijgt, lijkt achterhaald te zijn. Vrouwen die alleen maar praten over man en kinderen worden wat meewarig aangekeken. Behartenswaardige woorden die we lezen op blz. 59 willen we aan u doorgeven: "Wanneer gaat het fout? Als zelfontplooiing louter en alleen om onszelf gaat, ons IK, ons welbevinden, onze carrière. Jezelf ontplooiën dient dus neergezet te worden binnen het kader van Gods Koninkrijk. Niet mijn ik en alles van mij is belangrijk. Gaven en talenten goed besteden? Jazeker, maar wel in de eerste plaats voor de Heere. En in het verlengde daarvan in de eerste plaats voor de kleinste kring van mijn huishouden: mijn man en kinderen als God die mij gaf ... Of wanneer je alleenstaand bent: je ouders, broers, zussen ... Daarna pas voor de ander."

Dr. Herman J. Selderhuis, Luther, Een mens zoekt God, gebonden, 333 blz., € 24,95, Uitgeverij De Banier, Apeldoorn, ISBN 978-94-6278-6424.

In de inleiding schrijft de auteur "Dit boek wil een biografie van Luther zijn en geen geschiedenis van de Reformatie, hoewel die geschiedenis vanzelfsprekend wel het raamwerk is waarin Luther beschreven

wordt. Luther wordt zo veel mogelijk beschreven vanuit zijn eigen woorden of met de woorden van zijn tijdgenoten. De vertalingen uit Luthers werken, brieven en tafelgesprekken zijn nieuw. Waar gebruikgemaakt is van bestaande vertalingen is dat in de noten aangegeven. Luther goed vertalen is echter bijna onmogelijk, want zijn taal is zo dynamisch als de man zelf. Ik hoop dat dit boek iets van die dynamiek overbrengt." Goede wijn behoeft geen krans. We hebben dit boek met belangstelling gelezen. Er zou heel veel uit te citeren zijn. Over de 95 stellingen van Luther lezen we op de blz. 91 en 92 het volgende: "Luther had de stellingen bedoeld voor een geleerdendiscussie in het Latijn en in Wittenberg, maar al snel werden ze gebruikt voor een discussie die in het Duits onder heel het volk gevoerd werd. En dat was geen discussie over de aflat, maar over het gezag van de paus, het gezag van Gods Woord en over de betekenis van de sacramenten. In een samenleving waar kerk, religie en politiek zo met elkaar verbonden zijn, had de visie van Luther een enorme impact. Want als hij gelijk had, en niet de kerk maar het Woord beslissend is, en niet verdienste maar genade mensen rust geeft, dan is de machtspositie die de kerk heeft over mensen van de wieg tot na het graf er ten onrechte en komt de samenleving er compleet anders uit te zien." Luther schrijft over gebed, meditatie en aanvechting. Op blz. 254 lezen we "Kenniss van de Schrift krijgt een mens alleen in de weg van

gebed om de Heilige Geest. Meditatie is het rustig overdenken, lezen, vergelijken en het op je in laten werken van het Woord. In de aanvechting wordt dan geleerd hoe krachtig en rijk het Woord van God is." Tenslotte wil ik enkele zeer merkwaardige woorden van Luther weergeven over vrouwen. We lezen op blz. 196 "Vrouwen ontbreekt het aan sterkte en aan lichaamskracht, en aan verstand. Mannen hebben een brede borst en kleine heupen en daarom hebben ze ook meer verstand dan vrouwen, die een smalle borst hebben, brede heupen en een breed achterste. Daarom moeten ze thuis blijven, stil in huis zitten, de huishouding doen, kinderen baren en opvoeden." De auteur noemt dit terecht onzinnige opmerkingen.

Ds. W. Silfhout, De Joodse wereld, Hoe kan het Jodendom ons christen- zijn verrijken?, gebonden, 168 blz., € 19,95, Uitgeverij De Banier, Apeldoorn, ISBN 978-94-6278-5687.

Er is in onze tijd meer belangstelling voor het Joodse volk dan vroeger. Velen brengen een bezoek aan het land Israël. De auteur is 2e voorzitter van het Deputaatschap

voor Israël van de Gereformeerde Gemeenten. Hij behandelt in dit boek de geschiedenis van het Jodendom, hedendaags Jodendom, Joodse feesten, godsdienstige gebruiken en rituelen, Messiasverwachting Joodse godsdienst, Jodendom en christendom en tenslotte het Hebreeuwse alfabet, enige Hebreeuwse woorden en uitdrukkingen en het Joodse jaar. Als het gaat over de Messiasverwachting van het Jodendom wordt er niet alleen gekeken naar het verleden, maar komt ook de vraag aan de orde hoe daar vandaag over wordt gedacht. De conclusie van de auteur is dat er wezenlijke verschillen zijn tussen de christelijke en de Joodse toekomstverwachting. We lezen op blz. 150 en 151 "1. Voor de christenen heeft de verlossing al plaatsgevonden. De Heere Jezus is immers tweeduizend jaar geleden gestorven en opgestaan uit de doden. De verlossing is weliswaar nog niet compleet; dit zal gebeuren bij de wederkomst van Christus. Daarentegen is voor de Joden de verlossing nog steeds toekomst. 2. Binnen het jodendom is het messiaanse rijk niet een geestelijk gebeuren, maar zuiver een materiële zaak. De messias zal regeren in het huidige Jeruzalem en niet in een geestelijk Jeruzalem in de hemel. 3. Verlossing is niet iets wat in het hart van de mens plaatsvindt, maar is een materiële gebeurtenis." Het is een goede zaak zich in het Jodendom te verdiepen om te beter het christen- zijn te kunnen verstaan.

P E R S BERICHT

VAN HET BESTUUR

Graag willen we u en jullie nog eens wijzen op de website van Bewaar het Pand. Deze is inmiddels bijna een half jaar online en elke week verschijnen er weer nieuwe items en artikelen. Diverse mensen zijn er mee bezig. Br. J. Bassa uit Langerak heeft de catechismuspreken van ds. J. van der Vlies op de site geplaatst. Br. J. Brokaar uit Katwijk is bezig om alle jaargangen van Bewaar het Pand in te scannen en online te zetten en

br. T. Kwakkel uit Doornspijk is druk met het digitaliseren van preken van overleden predikanten. Ook staan er al veel geluidsbestanden van Ontmoetingsdagen online. We zijn verheugd over de belangstelling voor de website. Inmiddels hebben ruim 10.000 mensen de website bezocht. Mocht u/ jij daar nog niet bij zitten: neem eens een kijkje op www.bewaarhetpand.nl. Behalve leespreken, oude nummers en toespraken is er informatie te vinden over de ontmoetingsdagen en de ambtsdragersconferenties. En zoals gezegd, elke week worden er weer nieuwe items geplaatst. Tenslotte: als er iemand is die oude preken of toespraken van ontmoetingsdagen heeft, dan houden wij ons aanbevolen. U kunt contact opnemen met makempeneers@kliksafe.nl

Van de redactie

Verschijning volgende nr.

Het volgende nummer zal verschijnen D.V. dinsdag 13 december 2016. Kopij graag binnen donderdag 1 december.

Chr. Geref. Bezinningskring binnen de classis Leeuwarden

D.V. vrijdagavond 2 december zal ds. A.A. Egas spreken over "de engelen." Plaats: grote zaal van de CGK Damwoude, Hoofdweg 127. Er is gelegenheid tot vragen stellen. Aanvang 19.45 uur.

AvH

Colofon

Dit blad wordt om de veertien dagen uitgegeven door de stichting Bewaar het Pand.

ISSN nummer: 0166 - 4646

REDACTIELEDEN

Ds. A. van Heteren,
Ds. K. Hoefnagel en Ds. J.M.J. Kieviet

REDACTIE ADRES

Ds. A. van Heteren, Vlaak 10, 8321 RV Urk, T 0527-688978
E a.vanheteren@kliksafe.nl

ABONNEMENTEN

P.J. Boers, Bergstoep 46C, 2959 AC Streefkerk. T 0184-669116
E pand@solcon.nl NL37 INGB 0000 7043 50 t.n.v.

Stichting Bewaar het Pand te Streefkerk.

Abonnementsprijs € 22,- per jaar. Abonnementsprijs Verenigde Staten en Canada \$ 23,-per jaar. Advertentietarieven op aanvraag.

Abonnementen lopen van 1 januari t/m 31 december.

Een abonnement kan op elk moment ingaan en moet uiterlijk 1 december schriftelijk of per e-mail worden opgezegd.

'Cuba vraagt hierom: eenvoud en diepgang'

Najaarsactie

Per deel: € 6,85
Porto: € 17,50
Totaal: € 24,35

Betaalt u mee?

NL65 RABO 0301 9573 63
t.n.v. SEZ - o.v.v.
Najaarsactie

SEZ, Postbus 273, 3370 AG Hardinxveld-Giessendam
tel. 0184 - 61 16 07 b.g.g. 06 - 48 77 63 96
e-mail: sez@kliksafe.nl
www.sez-st shop.sez.st

De bestuursleden van de SEZ behoren tot de Prot. Kerk in Ned. (herv.),
Herst. Herv. Kerk, Chr. Geref. Kerken, Geref. Gemeenten,
Geref. Gemeenten in Ned. en Oud Geref. Gemeenten.

HARKES
Begravenissen

Persoonlijke zorg voor uw begrafenis

Dokter Hamburgerlaan 59
2771 JR, Boskoop

www.harkesbegravenissen.nl

Wij verzorgen alleen begravenissen

0172 - 21 21 22

VAN STAVEREN
begrafenisverzorging

Met aandacht, zorg en respect

Dag en nacht bereikbaar
(0172) 23 33 38

Wij verzorgen alleen begravenissen

Vraag vrijblijvend het boekje
"Mijn Laatste Wens".

www.vanstaverenbegravenissen.nl
info@vanstaverenbegravenissen.nl

Begravenisonderneming
de Jongh

Voor een waardige en stijlvolle verzorging
van alleen begravenissen

Hardinxveld-Giessendam 0184 - 61 11 54	Dordrecht e.o. 078 - 641 27 40	Waardenburg 0418 - 65 20 39
---	-----------------------------------	--------------------------------

H. de Jongh

D.D.E. Melleste

M.K. Ligthart

A.J. van Lieburg

Dag en nacht
persoonlijk
bereikbaar.

www.begravenisondernemingdejongh.nl

Help Chikoni aan eten en (Bijbel)onderwijs!

Chikoni uit Malawi is vijf. Hij woont met zijn broer en moeder in een schamel hutje. Ze hebben het zwaar te verduren vanwege hongersnood. Vader heeft het gezin verlaten. Chikoni moet nu meehelpen om voor het eten te zorgen. Maar hij wil graag naar school! Wilt u kinderen als Chikoni helpen? Geef voor voedsel, kleding, medische zorg en (Bijbel)onderwijs.

Kijk op stephanos.nl of maak uw bijdrage over op

IBAN NL74 RABO 0335 3074 50

t.n.v. Stéphanos, Hendrik Ido Ambacht

Meer info over sponsoring bel: 038 - 385 79 66

€ 15
per maand

Presentatie? 06 - 301 671 72 of voorlichting@stephanos.nl

Stéphanos

www.stephanos.nl